

Aandacht voor *Chlamydia abortus*

Piet Vellema, GD

De ziektekiemen die bij kleine herkauwers abortus kunnen veroorzaken zijn niet zonder risico voor de mens. Dat is de afgelopen jaren heel duidelijk geworden voor *Coxiella burnetii*, de verwekker van Q-koorts. In mindere mate geldt dit ook voor een aantal andere verwekkers. Hier aandacht voor *Chlamydia abortus*.

Mede naar aanleiding van een advies van Bureau Risicobeoordeling en Onderzoeksprogrammering van de NVWA uit 2010, is een onderzoek gestart naar de mate van voorkomen van *Chlamydia abortus* bij schapen en geiten

in Nederland. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek is in juli 2012 een deskundigenberaad gehouden dat de ministers van VWS en EL&I een aantal adviezen heeft gegeven.

Het lijkt erop dat meer geiten in Nederland *Chlamydia abortus* hebben dan tot nu toe werd gedacht. Overigens, of de geiten op deze foto *Chlamydia abortus* hebben is niet bekend.

Abortus bij kleine herkauwers

Naast *Coxiella burnetii* spelen bij kleine herkauwers vooral *Toxoplasma gondii*, *Listeria monocytogenes*, *Chlamydia abortus* en *Campylobacter* spp. als verwekkers van zoönosen een rol in ons land, en daarbuiten geldt dat bijvoorbeeld ook voor het Rift Valley fever virus en *Brucella melitensis*.

De GD heeft een overzicht gemaakt van de oorzaken van abortus bij geiten in de aflamperiodes van 2006 tot en met 2011. In die vijf jaar werd slechts 171 keer geaborteerd materiaal van geiten ingestuurd voor pathologisch onderzoek. In 34 procent van de inzendingen werd een ziekteverwekker aangetoond als meest waarschijnlijke oorzaak. Dit is een relatief laag percentage. Het lage percentage is ten dele te verklaren door het feit dat materiaal niet altijd vers wordt ingestuurd. Bovendien worden lang niet altijd vrucht én nageboorte ingestuurd voor onderzoek. Als dit laatste wel het geval is, stijgt het percentage diagnoses bij geiten met 21 procent en zou daarmee op ruim 50 procent uitkomen. Een hoger percentage mag met de huidige kennis en technieken niet worden verwacht. Daarnaast werd in 10 procent van de geiteninzendingen ontsteking van de nageboorte gevonden, zonder dat er een oorzakelijke verwekker kon worden aangetoond. Ontsteking van de nageboorte wijst echter wel sterk op een besmettelijk agens als oorzaak van dit probleem.

De meest gevonden infectieuze oorzaken van abortus bij geiten in de periode 2006 tot en met 2011 waren *Coxiella burnetii*, *Listeria* spp., *Chlamydia abortus*, *Toxoplasma gondii* en *Campylobacter* spp. In alle gevallen gaat het om ziektekiemen die voor de mens niet zonder risico zijn.

Seroprevalentie *Chlamydia abortus*

Naar aanleiding van de toegenomen belangstelling voor zoönosen en een advies van Bureau Risicobeoordeling en Onderzoeksprogrammering van de NVWA uit 2010, is een onderzoek gestart naar de mate van voorkomen van *Chlamydia abortus* bij schapen en geiten in Nederland. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van de bestaande monsterstroom van *Brucella melitensis*.

In totaal zijn 100 niet-melkleverende geitenbedrijven en 58 melkgeitenbedrijven onderzocht. Per bedrijf werden in eerste instantie maximaal 13 monsters per bedrijf onderzocht. Indien een bedrijf besmet zou worden verklaard als minimaal 2 van de 13 onderzochte dieren per bedrijf positief testten, zou 3 procent van de niet-melkleverende geitenbedrijven en 44,8 procent van de melkgeiten-

Adviezen omtrent *Chlamydia abortus*

De deskundigen geven de volgende adviezen:

- Zwangere vrouwen kunnen vooral tijdens het lammerseizoen beter niet in stallen van schapen- en geitenbedrijven komen. Dit advies volgt niet alleen naar aanleiding van deze bevindingen, maar werd al langer voorgeschreven.
- De diagnostiek van *Chlamydia abortus* bij longontstekingen en septische abortus bij mensen zou verbeterd moeten worden. Daardoor zal de aandacht voor deze verwekker en daarmee ook het aantal diagnoses toenemen.
- De ministeries zouden activiteiten moeten ondernemen om in geval van abortus bij kleine herkauwers de meldingsbereidheid van houders te vergroten en te stimuleren dat houders van schapen en geiten verworpen vruchten en nageboorten inzenden voor nader onderzoek.
- Betere implementatie van hygiëneprotocollen in de dierhouderij.

bedrijven besmet zijn. Als een bedrijf besmet zou worden verklaard als minimaal 1 van de 13 onderzochte dieren per bedrijf seropositief was, zouden deze percentages respectievelijk 5 procent en 77,6 procent zijn. Seropositief zijn betekent dat deze dieren een infectie hebben doorgemaakt.

Daarnaast zijn op een bekend met *Chlamydia abortus* besmet melkgeitenbedrijf 5 dieren die niet hadden geaborteerd en 12 dieren die wel hadden geaborteerd in 4 maanden tijd viermaal onderzocht met behulp van bloedmonsters, vaginaal swabs en individuele melkmonsters. Bij het eerste onderzoek werd in 6 individuele melkmonsters en 15 vaginaal swabs DNA van de kiem aangetoond door middel van PCR. In de tweede ronde van onderzoek waren nog 9 vaginaal swabs PCR positief, maar alle melkmonsters PCR negatief. In de volgende rondes waren de individuele melkmonsters en vaginaal swabs alle PCR negatief. Hoewel deze laatste resultaten afkomstig zijn van slechts één bedrijf lijkt een actieve infectie hooguit rond de aflamperiode op te sporen te zijn met een tankmelktest. Van de 17 onderzochte dieren

waren in deze periode maximaal 12 dieren seropositief en het aantal seropositieve dieren leek in de tijd af te nemen. Vervolgonderzoek zal duidelijk moeten maken of dit inderdaad het geval is. Als dit het geval blijkt te zijn, zijn de hierboven genoemde percentages besmette bedrijven een onderschatting van de werkelijke percentages besmette bedrijven.

Conclusies deskundigenberaad

Naar aanleiding van de bevindingen uit het onderzoek, heeft op verzoek van de ministeries van VWS en EL&I een deskundigenberaad plaatsgevonden waaraan 21 deskundigen uit het humane en veterinaire veld hebben deelgenomen. De deskundigen concluderen dat *Chlamydia abortus* in Nederland wijdverspreid voorkomt op schapen- en geitenbedrijven. *Chlamydia abortus* is een bacterie die van dier op mens kan overgaan. Het gevaar van deze bacterie is alleen aanwezig voor beroepsgroepen die met besmette dieren of dierlijke materialen in aanraking komen, zoals veehouders, werknemers en stagiaires, meewerkende gezinsleden, dierenartsen, slachthuismedewerkers en zwangere vrouwen. Vooral voor zwangere vrouwen die contact hebben met besmette dieren kan de ziekte risicovol zijn. *Chlamydia abortus* kan bij hen ernstige ziekte en een miskraam veroorzaken.

Op basis van de kennis die nu beschikbaar is, wordt het gevaar voor de volksgezondheid verwaarloosbaar geacht. Mensen die beroepsmatig in aanraking komen met dieren of dierlijke materialen lopen een klein risico een infectie op te lopen. Het gaat dus met name om zogenaamde erfbetreders en niet om omwonenden van besmette bedrijven zoals dat met de verwekker van Q-koorts wel het geval is.

Om schade te beperken

Hoewel *Chlamydia abortus* qua risico voor de mens niet vergelijkbaar is met *Coxiella burnetii*, is aandacht voor *Chlamydia abortus* nodig om de economische schade in de sector kleine herkauwers te beperken en imagoschade te voorkomen. Met betrokken partijen is overleg over de manier waarop dat zou moeten gebeuren inmiddels gestart.